

פרשת תולדות - מעלת העמל ופחיתות הבטל

יעקב ועשו – יגיעה לעומת בטלה

1. בראשית פרק כה פסוק כז

וַיִּזְדָּקוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדָע צֹדֵד אִישׁ שְׂדֵה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים:

תרגום המיוחס ליונתן - תורה בראשית פרק כה פסוק כז

(כז) וַיִּזְדָּקוּ טַלְמֵי וְהָיָה עֵשָׂו גֵבֶר נֹחֲשִׁירָכָן... וַיַּעֲקֹב גֵבֶר שְׂלֵים בְּעוֹבְדוֹי וּמְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית מִדְרָשָׁא דְעַבְרָא תַבַּע אֹלְפָן מִן קֶדֶם יְיָ:

2. רש"י בראשית פרק כה פסוק כז
איש שדה – כמשמעו אדם בטל

3. שמות פרק לג פסוק ז

וּמִשֵּׁה יִקְחוּ אֶת־הָאֵהָל וְנִטְהֵלוּ מִנוֹחַן לְמוֹנֵה הַרְוֹק מִן־הַמִּוֹנֵה וְקָרָא לוֹ אֵהָל מוֹעֵד וְהָיָה כְּלִי־מִבְקֵשׁ הַיָּצֵא אֶל־אֵהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר מוֹנֵחַן לְמוֹנֵה:

תרגום אונקלוס

(ז) ומשה נסיב ית משכנא ... וקרי ליה משכן בית אולפנא והוי כל דתבע אולפן מן קדם יי נפיק למשכן בית אולפנא דמברא למשריתא:

4. דעת תורה תולדות עמוד קסו

כשהתורה הקדושה מבארת ומציינת לנו מהותם של יעקב ועשו, אין היא מספרת על המעשים היותר גדולים של יעקב, לא הזכירה גם את לימודיו, התמדתו, וידיעותיו, אלא הזכירה התורה רק אחת, כי היה "יושב אהל" ויונתן בן עוזיאל מתרגם "תבע אולפן" והביאור של "תבע אולפן" היינו **שהיה לו כח המבקש**... "יושב אוהל" הרי הוא הסיבה המביאה לכל דבר טוב, וכשישנה הסיבה, הכח המביא, מובטח גם העתיד, כל היעקב אבינו כבר ארוז בזה הסיבה. וכן בעשו...לא הזכירה התורה כל מעשה תעוועיו של עשו, מפני שכל מעשיו הלא תוצאות הן מהסבה של כח הבטלה - "**גבר נחשירכן**", ואף טרם שעשה משהו, כל עתידו היה כבר כלול בסיבה המביאה, והיא כל מהותו.

הבטלה מביאה לידי שעמום

5. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף נט עמוד ב

רשב"ג אומר: אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה – יוציא ויתן כתובה, שהבטלה מביאה לידי שיעמום. (שג"ע.)

6. משנת רבי אליעזר פרשה יג עמוד 253

גדולה היא המלאכה, שעל בטלונה מפרישין את הבעל מאשתו. המדיר את אשתו מלעשות מלאכה, יוציא ויתן כתובה, שהבטלה מביאה לידי זמה, שנ' כי אדם לעמל יולד, או לעמלה שלתורה או לעמלה שלארץ. זכה נולד לעמלה שלתורה, לא זכה, לעמלה של ארץ.

7. בראשית פרק ג

(יז) וּלְאָדָם אָמַר כִּי־שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְתֹאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אַרְוֶהָ הָאָרְמָה בְּעֵבֶרְךָ בְּעֵצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ:

8. מלבי"ם בראשית פרק ג פסוק יז

לפי כללי הלשון היה צ"ל בגללך, שבגלל מצייני הסבה הקודמת, אבל בעבורך משמע שזה לצרכך, שאחר שאכלת מעץ הדעת אם תמצא מזונותיך בקל יולדו בך בכל יום ציורי תאוה חדשים, וצריך שתהיה טרוד תמיד ועמל להוציא לחם, שע"כ לא ימשלו בך ציורי הקנאה והתאוה והכבוד, כי בעצבון תאכלנה, שתהיה עמל תמיד להשביע רעבונך, ולא תהיה נפשך פנויה אל ציוריה הרעים:

9. משלי פרק טו פסוק כד

אֲרוֹז וְזִיִּים לְמַעַלְהָ לְמִשְׁכִּיל לְמַעַן סוֹר מִשְׂאוֹל מְטָה:

10. פירוש הגר"א משלי פרק טו פסוק כד

האדם נקרא הולך, שצריך לילך תמיד מדרגה לדרגה, ואם לא יעלה למעלה, ירד מטה מטה, חס ושלום, כי אי אפשר שיעמוד בדרגה אחת

11. שפתי חיים מידות ועבודת ה' חלק ב עמוד תלד

כאשר בני נוער שנשרו מספסל הלימודים מסתובבים באפס מעשה, אינם רק בטלים מלעשות טוב, אלא הם מזיקים ועושים מעשים רעים, מפני שהאדם במדרגתו הרוחנית אינו נשאר במצב אחד, אלא הוא נקרא מהלך...נמצא שכאשר אדם מדמה בנפשו שהוא ניצב במצב רוחני שזה כל הזמן, אינו עולה כי לא עושה טוב, ואינו יורד מפני שאינו עושה רע, הוא טועה טעות מרה, מכיון שהיצר שוכן בקרבו תמיד, ואינו מניח לו לשקוט על שמריו, ואם אינו עוסק בעשה טוב, מיד הוא עושה רע, כי בהעדר פעילות חיובית מתפתח וצומח הרע, בדיוק כאמור במשל שלמה על העצל, שאם אינו מעבד את שדהו היא לא נשאר ריקה מכלום אלא צומחים בה חרולים.

את תוצאת ההרס של הבטלה רואים אחרי שנים

12. בראשית פרק כה פסוק כז

וַיִּזְדָּקוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדָע צֹדֵד אִישׁ שְׂדֵה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים: רש"י

(כז) ויגדלו הנערים והיה עשו – כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

13. דעת תורה תולדות עמוד קסה

להכיר בקטנים צריך להיות מבין גדול ביותר, צריכים לראות ולהבין כל תנועה וזיו כלשהו שלהם, ולהבין מה שיוכל לגדול ולצמוח מהם, וזהו באמת חכמה יתרה. הרפה ובזיון גדול הוא לעולם, הנה על כל דבר ודבר ישנם מדעים שלמים, מוסדות מחקר מיוחדים לחקור טיבו וגידולו של כל דבר ודבר, אפילו על בצלים הרי חוקרים באופן גידולם ומהותם, ועל האדם גדול הנבראים אין משים לב לדעת אותו, פחות וגרוע הוא מכל דבר, וכל גידולו בהפקרות, מבהיל מאד!!

14. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עא עמוד ב

משנה – בן סורר ומורה נדון על שם סופו ימות זכאי ואל ימות חייב ... גמרא...תניא, רבי יוסי הגלילי אומר: וכי מפני שאכל זה תרשימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אמרה תורה יצא לבית דין לסיפק? אלא, הגיעה תורה לסוף דעתו של בן סורר ומורה, שסוף מגמר נכסיו אביו ומבקש למודו ואינו מוצא, ויוצא לפרשת דרכים ומלסמם את הבריות. אמרה תורה: ימות זכאי ואל ימות חייב. ...

21. שיחות מוסר מאמר נו

הנה לנו דוגמא נוראה, מיכה היה בין אלו שראו את התגלות כבוד ד' על הים, והכיר בעליל במי שאמר והיה העולם, ואעפ"כ באותה שעה עצמה היתה עמו ע"ז. ולא על הים בלבד אלא מיכה היה גם במעמד הר סיני, ושמע באוזניו את הדיבור יוצא מפי הגבורה "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", ובאותה עת ממש היתה ע"ז מונחת אצלו, ואיך נבין שהכרה גדולה כזו לא תניאיהו להסיר את העבודה זרה אשר עמו. אולם הוא הדבר שאמרנו, כי בהכרה כשלעצמה לא תשתנה מאומה מהותו ופנימיותו של האדם, כי הכרה שלא באה לאדם ע"י עמל ויגיעה, לא תתן ולא תוסיף לאדם, והוא נשאר כשהיה – עבודה זרה עמו.

22. לב אליהו חלק ב עמוד שכ

"הזורעים בדמעה ברנה יקצורו". אין זה רק בבחינת הבטחה ועודד, שאף שזורעים בדמעה – ברנה יקצורו, אלא שזהו בבחינת תנאי. כי הדמעה – היא הגשם שמועיל שיקצרו ברנה, כי רק על ידי דמעות ויגיעה – זוכים לרנה ושמחה אמיתית!

23. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף טז עמוד ב

אמר רבי יוחנן, חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום (כיום שנפטר אברהם): בא על נערה מאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחיית המתים, ושט את הבכורה... וכפר בעיקר – כתיב הכא: למה זה לי, וכתיב התם: זה א-לי ואנוהו.

24. משנת ר' אהרן פרשת תולדות

וקשה איך אפשרית כפירה בעיקר אצל עשו שגדל ונתחנך אצל האבות, וראה את אברהם עד היותו בו ט"ו, את יצחק, ואת כל ההנהגה שהיתה למעלה מגדר הטבע, השראת השכינה על כל התנהגותם וניסים גלויים שהיו תדירים אצלם...? ואכן בתיבת "זה" שחז"ל דרשו ממנה שכפר בעיקר – ממנה עצמה מוכח שהוא היה בעל הכרה עצומה מאד כמו שאדם רואה בחוש ואף הרבה יותר, כי אנו מוצאים בכל התנ"ך תיבת 'זה' דוקא על דבר שעומד לפני העניים ממש.... וביאור הכפירה בעיקר של עשו, שדרשו חז"ל מ"למה זה לי", הוא שאינו מתחשב ב'זה' ואע"פ שאני מכיר בו – אין הוא חשוב לעמוד מול רצונתי החומריים... ומזה נבע כל ענין ביזוי הבכורה כי הבכורה היתה עניין של רוחניות, עבודת ה' היתה בבכורים... ועשו הפקיר את כל נצחיותו וביזה אותה בשביל עניני העוה"ז.

25. בראשית פרק כה

(לא) ויאמר יעקב מכרה כיום את-בכרתה לי:.... (כד) ויעקב נתן לעשו לזוה וזויד ערשיים ויאכל וישת ויקם ויגף וישן את-הבכרה: ס
רש"י

זכרנו – לפי שהעבודה זכרונה, אמר יעקב אין רשע זה כלאי שיקריב להקב"ה:

שורש הבטלות – חוסר רצון לברר את האמת

26. בראשית פרק כה

(כט) ויזד יעקב נזיד ויבא עשו בן-השדה והוא עיף: (ל) ויאמר עשו אל-יעקב הלעיטני נא מן-האדם האדם הנה כפי עיף אגכי על-כף קרא-שמו אדום:

27. והגדת תולדות עמוד 345

לא מובן: חמש עברות חמורות עבר בו ביום, עבודה זרה, גילוי ערוות ושפיכות דמים ועוד, ולא קראו שמו "עברין". פתח פיו ודרש שילעיתוהו ויאבסוהו כגמל, ולא קראו שמו "מלעני". כל הדגש על הצבע? אתמהו! אבל באמת, זה העיקר. כל השאר, תוצאה. באת, עיף ומותש, משהו מבטבע בסיר. אתה מרים את המכסה: אדום, משתרע על הכסא ופוער את הפה – רגע אולי מבשלים כאן סיקרא, "צבע אדום שצובעים בו תריסים", אולי זה תולעת שני. רוצה להיות מיכל של "טמבור"?!

15. משנת רבי אהרן פרשת כי תצא

ולמדנו מכאן יסוד גדול בענין החינוך, כי ההרגלים בתחילת הגדלות גוררים אחריהם תוצאות חמורות למאד, כי הם מסבכים שחיתות גדולה והוא הולך מדחי אל דחי, והואיל וכן, תחלת ההרגל – שבה מניח יסוד להתפתחות והתעבות החטאים – הוא עוון נורא מאד, עד שמתחייב כמחללי שבתות וכעובדי ע"ז במיתה היותר חמורה – סקילה, וכבר שאלו הראשונים אמאי מתחייב יותר מרוצח שהוא בסוף, מאחר ונידון ע"ש סופו שעתיד להרוג נפשות? ... ואפשר לומר, דהתם הרי כל המעשה הוא מעשה פרטי, ואף אם יעבור כמה פעמים אינו מצטרף, ודינו על כל מעשה לחוד, אבל כאן החיוב הוא בשביל שעומד בכח להיות אומנתו ליסטות והורג נפשות, וזהו כלליות מצבו ותכונת נפשו שעתיד לקנות, בתורת התפתחות הכרחית כמעט ממצבו הנוכחי ובוזה מתחייב בחיוב היותר חמור שיש במציאות....

16. במדבר רבה (וילנא) פרשת במדבר פרשה ד

מעשה באיש אחד שהיה עומד בבית הכנסת ובנו עומד כנגדו וכל העם עונים אחר העובר לפני התיבה הללויה ובנו עונה דברים של תפלות אמרו לו ראה בנך שהוא עונה דברים של תפלות אמר להם ומה אעשה לו תינוק הוא ישחק שוב למחר עשה כאותו ענין וכל העם עונים אחר העובר לפני התיבה אמן הללויה ובנו עונה דברים של תפלות אמרו לו ראה בנך שהוא עונה דברים של תפלות אמר להם ומה אעשה לו תינוק הוא ישחק כל אותן ח' ימי החג ענה בנו דברי של תפלות ולא אמ' לו כל דבר ולא יצאת אותה השנה ולא שינתה ולא שילשה עד שמת אותו האיש ומתה אשתו ומת בנו ובן בנו ויצאו טיין נפשות מתוך ביתו ולא נשתייר לו אלא זוג אחד של בני אדם אחד חיגר וסומא ואחד שוטה ורשע,

אדם לעמל יולד

17. תלמוד בבלי מסכת נדה דף ל עמוד ב

ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים, שנאמר מי יתנני כירחי קדם כימי א-לוה ישמרני, ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים – הוי אומר אלו ירחי לידה. ומלמדן אותו כל התורה כולה... וכיון שבא לאויר העולם – בא מלאך וסמרו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה

18. שיחות מוסר מאמר קב

ולכאורה קשה מה טעם זוכה העובר לכל זה, והרי עדין לא עשה שום מעשה טוב. ומבואר מזה שזהו מצבו הטבעי של האדם, שכיון שנשמתו היא חלק אלוה ממעל, מן הדין הוא שיהא הכל מזומן לפניו, וידע את כל התורה, ולא יהא מוטל עליו אפילו טורח כל שהוא. ואף שמצד מצבו הטבעי כן הוא, מ"מ אמרו חז"ל שבשעת לידתו בא מלאך וסוטרו על פיו ומשכח ממנו את כל התורה כולה. וצריך להתבונן בטעם הדבר ומה התכלית בזה. ונראה שמבואר בזה היסוד... שצריך האדם להשיג הכל מעצמו, ואף שמצד בריאתו יש לו לידע את כל התורה, ומ"מ משכחין אותה ממנו כדי שיגיע לידעית התורה ע"י יגיעתו ועמלו.

19. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף פב עמוד א

רבי שמעון בן אלעזר אומר: ראית מימיך חיה ועוף שיש להם אומנות? והן מתפרנסין שלא בצער, והלא לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני – אינו דין שאתפרנס שלא בצער! אלא שהורעתי מעשי, וקפחתי את פרנסתי

20. ילקוט שמעוני שופטים רמז עד

והמה לקחו את אשר עשה מיכה, זהו שאמר הכתוב לך ה' הצדקה ולנו בושתי הפנים, א"ר יהודה בר אלעאי ע"ז עברה עם ישראל בים, והים נקרע לפניהם, הוי אומר לך ה' הצדקה.

האדמה ארוכה בשביל שהאדם יעבוד קשה ולא יהיה בטל, שהרי אם ישיג מזונותיו בקל ללא טורח יהיה לו זמן פנוי, וזמן פנוי ללא עשייה משמעותו בטלה ובטלה מביאה לידי שעמום ומרוב שעמום האדם משתגע ומתחיל לדמיין דמיונות ולצייר ציורי קנאה, תאוה וכבוד ועל ידי שיעמול תמיד ישביע את רעבונו וינצל ממחלת הבטלה ותוצאותיה הקשות.

28. בראשית פרק לב

(ל) וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַגִּידֶה-נָּא יְיָיִךְ וַיֹּאמֶר לְמֹנֶה הוּא
תִּשְׁאַל לְשֵׁמִי וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם:

29. שיחות מוסר מאמר צא

והנה במקום אחר הארכנו לבאר שענינו של שם הוא להורות על מהותו ואיכותו של הנקרא בשם זה, וזהו השבח הגדול שנשתבח בו אדם הראשון... וזוהי כונת השאלה "הגידה נא שמך", כי רצה יעקב אבינו לדעת את מהותו וכוחותיו של המלאך, ותשובתו של המלאך היתה שכל כוחו ומהותו הוא "למה זה תשאל לשמי", דהיינו שמהותו היא לסמא את עיני האדם שלא יחקור אחריו ולא ישאל, וע"י כן יש בכוחו להכשיל בני אדם, כי ברגע שיחקרו וישאלו אחריו יאבד היציה"ר את כל כוחו להכשיל בני אדם

סיכום – מעלת העמל ופחיתות הבטל

יעקב ועשו – גיעה לעומת בטלה

1-4 – שני בנים נולדו ליצחק ורבקה – יעקב ועשו. עשו מכונה "איש שדה" ויעקב "יושב אהלים". התרגום מבאר "איש שדה" – גבר נחשריכ' שמשמעותו כפי שפירש רש"י - "אדם בטל". את הכינוי "איש אהלים" מבאר התרגום – 'תבע אולפן' ובספר שמות מבואר ש'תבע אולפן' פירושו "מבקש ה'".

ר' ירוחם ממיר עומד על כך שכאשר באה התורה לציין את מהותם של שני האחים יעקב ועשו, היא אינה מספרת על המעשים הגדולים של יעקב ולא על המעשים הנוראיים של עשו, אלא על יעקב היא אומרת **שהיה לו כוח מבקש**, כלומר לדרוש את ה', ואילו אצל עשו היא אומרת **שהיה אדם בטל**. טעם הדבר מבאר ר' ירוחם, המעשים הם התוצאות, התורה לא באה לספר על התוצאות אלא על הסיבה שהביאה לתוצאות. התורה היא ספר הוראה, לספר לנו על התוצאות אין בכך כל תועלת לגבינו, לעומת זאת כאשר התורה מגלה לנו את הסיבה שמביאה לתוצאות כאלו, אנו יכולים לדעת מחד באיזה דרך לדבוק כדי להתעלות ומאיך מאיזה דרך להתרחק כדי לא להתבזות.

הבטלה מביאה לידי שעמום

5-6- ידוע עד כמה קשה בעיני הבורא פרוק החבילה בין איש לאשתו. המזבח בוכה, השם הקדוש נמחה על המים ואפילו הכי אומר רשב"ג שמי שהדיר את אשתו מלעשות מלאכה ויציא ויתן כתובה. מדוע? משום שהבטלה מביאה לידי שעמום! וכי בגלל שמשעמם מתגרשים? אלא שרש"י מפרש שעמום – שגעון וכשנכנס שגעון הדרך במדרון סלולה ומי יודע להיכן אפשר להגיע. השעמום הוא רק ההתחלה. ומכלל לאו אתה שומע הן, לעומת רשב"ג שדיבר ברעת הבטלה במשנת רבי אליעזר מדבר בשבח העמל – "גדולה היא המלאכה, שעל בטלונה מפרשין את הבעל מאשתו", נכון שיש עמל ויש עמל, יש עמל תורה ויש עמל דרך ארץ ואשרי מי שזוכה לעמול בתורה, אבל העיקר לא להיות בטל!!!

7-8 – לאחר חטא אדם הראשון האדמה נתקללה. הלשון בה משתמשת התורה היא "ארוכה האדמה **בעבורך**". המלבי"ם תמה: הרי לשון "בעבורך" משמעותה "בשבילך" והרי קללת האדמה לא באה **בשביל** האדם אלא **בגלל** האדם, ולכאורה היה יותר נכון לומר "ארוכה האדמה בגללך"? אלא שאומר המלבי"ם באמת אין כאן שום קללה ואין כאן שום עונש, אלא יש כאן דרך תיקון לאדם.

9-11 – לכאורה יש לתמוה מדוע נקודת ההנחה של חז"ל שהבטלה תדרדר את האדם למחוזות רדודים, הרי האדם יכול להיות נתון בשלושה מצבים: 1. עליה. 2. ירידה. 3. סטטי. ואת הבטלה נראה יותר לשייך למצב הסטטי. אלא שלמה המלך מגלה לנו שהאדם יכול להיות נתון רק בשני מצבים, או עליה או ירידה אבל לעולם הוא אינו עומד במקום – "אורח חיים **למעלה** למשכיל, למען סור משאול **מטה**" ומבאר הגר"א שהאדם נקרא מהלך, הוא תמיד הולך מדרגה לדרגה ואם לא יעלה למעלה, מיד ירד מטה מטה "**כי אי אפשר שיעמוד בדרגה אחת!**" על כך כותב בעל ה'שפתי חיים' שכשהאדם מדמה בנפשו שהוא ניצב במצב רוחני שוה כל הזמן, אינו עולה כי לא עושה טוב, ואינו יורד מפני שאינו עושה רע, הוא טועה טעות מרה, מכיון שהיצר שוכן בקרבו תמיד, ואינו מניח לו לשקוט על שמריו, ואם אינו עוסק בעשה טוב, מיד הוא עושה רע, כי בהעדר פעילות חיובית מתפתח וצומח הרע, כאמור במשל שלמה על העצל, שאם אינו מעבד את שדהו היא לא נשאר ריקה מכלום אלא צומחים בה חרולים.

נשאל מדוע האדם מדמה בנפשו שהוא במצב רוחני שוה וכי הוא לא שם לב להתדרדרות של עצמו? התשובה היא, כשם שאבא שרואה כל יום את ילדיו קשה לו להבחין בשינויים הפיזיים העוברים על הילד, לעומת סבא וסבתא שמיד מבחינים בשינויים, משום שהם אינם רואים כל יום את נכדם, כך האדם ביחס לעולמו הרוחני. תהליך התדרדרות אינו קורה בבת אחת, אלא בהדרגתיות וכיון שהאדם חי עם עצמו יום יום הוא אינו מצליח להבחין בתהליך האיטי שעובר עליו ובמקרה הטוב רק לאחר תקופה ארוכה הוא פתאום תופס את עצמו ושואל איך הגעתי עד הלום.

פעמים רבות רואים את התופעה הכאובה הזו אצל בוגרי ישיבות. בוגר ישיבה בתקופת שהותו בישיבה חווה עולם רוחני מאד עשיר, עטוף בסדרים, שיעורים, אוירה וסביבה תורנית. פתאום מגיע השלב בו הוא יוצא ללמוד מקצוע ומאיגרא רמא הוא מרגיש שהגיע לבירא עמיקתא, קודם היה עטוף בבינשים ועכשיו ל"ע עטוף ב"בינישיות" ובאווירה חילונית וחולנית. השלב הזה קשה מאד ולהיות חזק ולהתעלות זו משימה קשה מאד. פעמים רבות נראה לאדם שהוא מצליח להתמודד, אבל לאחר כמה חדשים או יותר, הוא מגלה שהכל אחיזת עיניים. נכון שיש תקופות לחוצות בהם האדם מרוכז בעצמו ואין לו זמן להתעסק עם הסביבה, אבל אין זה סוד שיש תקופות מתות בהם הבטלה תופסת מקום רציני וכשיש בטלה יש דמיון וכשיש דמיון יש צרות רוחניות. כדי להיות במצב עליה עלינו לתחזק את עצמנו בסביבה תומכת, בשיעורים קבועים, להיות צמודים לפק"ל כיסים (משנה, הלכה, שניים מקרא), בלי זה כמעט ובלתי אפשרי לא להיות במצב של ירידה. אסור לנו לוותר לעצמנו, זה קשה, לפעמים גם מטריד, אבל עלינו לדעת שללא זה אנחנו עלולים להיות אבודים ובתווך של כמה שנים נתקשה להאמין להיכן הגענו.

להיות עסוק. הנתק בין העשייה של הילדים לבין ידיעת ההורים היא חולה רעה שמשלמים עליה מחיר כבד. משקיעים עשרות אלפי שקלים כדי לשקם את הנוער במקום להשקיע עשרות אלפים כדי לבנות מערכת טובה ומשומנת לילדים הרכים שלפני גיל בר מצוה.

נחזור ונאמר שאין הכוונה שנהייה הורים נודניקים ונשכור משרד חקירות שיעקוב אחרי הילדים שלנו, כל מה שאנו אומרים זה לדעת מתי הילד יוצא, להיכן הוא הולך ומתי הוא עתיד לחזור. אנו כהורים חייבים לתת אמון בילד שבתוך מרחב העשייה הוא בוחר לעשות דברים חיוביים וטובים. יבוא ויאמרו תתן אמון בילד ואל תתערב לו בחיים בכלל. נענה ונאמר שעל כל אחד מוטלת אחריות ואסור לנו להתנער מהאחריות המוטלת עלינו. האחריות שלנו כהורים היא ליצור לילדינו גבולות גזרה ברורים ואחריותם של הילדים היא לא לחרוג מגבולות הגזרה. משמעותם של גבולות גזרה ברורים הם מתי ולהיכן הולכים ומתי חוזרים, כל מה שקורה בשטח זו כבר באחריותו של הילד. אנו כהורים צריכים להיזהר לא לפלוש לתחום האחריות של הילד ולהאמין בילד שהוא בוחר לעשות דברים טובים.

2. יש מוסדות לימוד בהם ילדים בכיתה ה-ו מסיימים ללמוד בשעה 14:00 ואפילו ב-13:00 שגעון! אומרים להורים להוסיף כסף כדי להאריך את יום הלימודים והם לא מוכנים לשמוע. לא מבינים איזה נזק הם עושים לילדים בשביל כמה מאות שקלים בחודש. ילד בכיתה ד-ו צריך לסיים ללמוד בכל יום לפחות ב-15:30. הילדים צמאים ומתחננים שיעסיקו אותם, מסגרת זה מקום טוב לילדים, יש חברים, יש כללים והכי חשוב שעסוקים בעשייה חיובית.

3. סניף, איני מדבר כרגע על איזה תנועת נוער, אלא על התכנים. יש מקומות שמקימים סניף, מצליחים לגרד איזה קומונרית שבכלל לא רצתה את התפקיד, מגרדים מדריכים מן היקב ומן הגורן וההתנהלות נראית בהתאם. סניף נועד לקדם את הילדים, להוציא אותם מהבטלה ולהביא אותם לעשייה חיובית, אך אם הסניף הופך להיות מקום שבמקום להתבטל לבד עכשיו מתבטלים בחבורה זה יותר גרוע מגרוע, כוחו של בטלן אחד נמוך בהרבה מכוחם של הרבה בטלנים!! סניף זה לא קודש קדשים! אם יש עשייה חיובית, מדריכים משקיעים, קומונרית שמוסרת את הנפש, תכנים חיוביים ועבודה מתוכננת זה חיובי, ואם אין את כל זה אז לא צריך סניף!

4. תופעת ה-*overbord* (מי שלא הבין, אני מדבר על הסקטבורד החשמלי). פעם אדם היה הולך ממקום למקום. מזיז את הרגלים מחלץ אברים והנה באה לה המצאה חדשה, ילדים כבר לא צריכים ללכת, הכל יעשו בשבילך, אפילו יקחו אותך ממקום למקום. כשאני רואה ילדים על המכשיר הזה נוסעים לכיוון בית ספר הם נראים כאלו ההורים שלהם הרימו אותם מהמטה, שמו אותם על ה-*overbord*, כיוונו אותם לכיוון הבית ספר, נתנו דחיפה קטנה לילד והעסק מתחיל לזוז. תוך כדי נסיעה הילד מתעורר ובסוף מוצא את עצמו בכיתה. לאן הגענו???? שגעון!!! מאפשרים לילדים להתבטל בכל דרך אפשרית. במו ידיו אנחנו הורסים את הילדים!! (האמת שכבר המון זמן אני מחכה לכתוב על המכשיר הזה וב"ה שבשיעור הזה מצאתי היכן לפרוק את אשר על ליבי...)

באופן אישי, איני מצליח להבין איך הציבור הדתי לאומי לא השכיל לפתח את נושא הלימודים הגבוהים וליצור מסגרות נפרדות שמתאימות לדתיים, יש את 'מכון לב' ועוד כמה מקומות, אבל זה לא מספיק. רבנים, לא רואים כל בעיה שבחור דתי ילך וילמד באוניברסיטה חילונית (בהקשר לנושא שלנו גם אוניברסיטת 'בר אילן' עונה להגדרה הזו). אני נפגש עם חברים שהולכים לשם וההתמודדויות מאד קשות. להגיע נשוי זה יתרון, אבל עדין הקושי הוא עצום והנפילות רבות רבות. לו יצויר שהיינו יכולים להקים בתוך האוניברסיטאות או המכללות הקיימות לימודים נפרדים לבנים ובנות יתכן וזה היה מיקל, אבל כיום מכללה או אוניברסיטה שתעז לעשות זאת, התקציב שלה מיד יפסק. יש כאן מלחמה סמויה שאנחנו ציבור עדין לא השכלנו להבחין בה!!

את תוצאות ההרס של הבטלה רואים אחרי שנים

12-13 – נעבור לדבר מעט על חינוך ילדים. לפני שהתורה מתארת בשני מילים את מהותם של עשו ויעקב היא מקדימה לומר "ויגדלו הנערים". רש"י מבאר שמילים אלו באות לומר, שכל זמן שהיו קטנים לא היו ניכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלוש עשרה יעקב פירש לבתי מדרשות ועשו פרש לע"ז.

ר' ירוחם ממיר זועק זעקה גדולה ומרה על כך שבכל תחומי החיים יש מדעים מחקרים שלמים אפילו על בצלים חוקרים כדי להבין את אופן גידולם ומהותם, אך יש תחום אחד מוזנח והוא 'האדם', גדול הנבראים ואין משים לב לדעת אותו, פחות וגרוע הוא מכל דבר וכל גידולו בהפקרות, מבהיל מאד!!!". למה מתכוון ר' ירוחם ממיר שהמחקר על האדם אינו מפותח? כוונתו לומר שכל זמן שלא ניכר לעין הקלקול בגידולים, איננו טורחים יותר מידי לחקור ולהבין מהי הדרך הנכונה לגדול את הילדים, רק לאחר שאנו מתחילים לראות את הקלקולים בגיל ההתבגרות אנו תופסים את הראש ולא יודעים מה לעשות וגם אם כבר מנסים להציע פתרונות, ליישר עקמומיות זה כבר סיפור אחר לגמרי.

ניקח כמה דוגמאות החיים:

1. גם במקומותינו בהם כל הציבור שומר תורה ומצוות, יש בעיות מאחר וילדים יכולים להסתובב בהרבה יותר חופשיות, כולם מכירים את כולם, החששות מאנשים זרים כמעט ולא קיימים, לרוב התושבים יש אינטרנט מסונן וכו'. נשמע מצוין, אז מה עושים ההורים? משחררים, ילדים מסתובבים בכל מיני מקומות ואיש אינו יודע מה הם עושים. ומה הם באמת עושים? מתבטלים. ולמה מביאה הבטלה? לשעמום. והשעמום? לשטויות ולא כדאי שנמשיך. כל מי שחי בתוך הישובים יודע שיש בעיות עם הנוער, גניבות, הטרדות וכו'. הבעיות לא מתחילות בנוער, הבעיות מתחילות הרבה לפני, רק שלפני, זה לא היה ניכר, בדיוק כמו שלא היה ניכר ההבדל בין יעקב לעשו. המשוואה מאד פשוטה, ילד עסוק זה בריאות, ילד בטלן זה קסטטרופה!! ילד צריך שיהיה לו סדר יום מסודר ולא פחות חשוב שההורים יהיו מודעים לסדר יום שלו. הורים צריכים לדעת להיכן הילד הולך, מתי הוא חוזר ומה הוא עושה. לא צריך לרדת לפרטים, אבל כן צריך לדעת ולהכיר את מרחב העשייה של הילד. לא יתכן שילד ילך לחבר ששני ההורים עובדים וכל אחה"צ הם יצפו בסרטים באינטרנט, לא יתכן שילד ישוטט ויחפש מה לעשות עם עצמו. יש תלמוד תורה אחה"צ, יש חוגים, יש אבא שחוזר מהעבודה ויכול ללמוד עם הילד, יש שיעורי בית, אפשר לעבוד בגינה, לצאת למסע אופניים, לעזור בבית ועוד אלף ואחד עיסוקים חיוביים בהם הילד יכול וצריך

אדם לעמל יולד

17-18 – בגמרא נדה מבואר שלאדם אין ימים טובים יותר מאותן ימים שהיה ברחם אמו שם למדו אותו את כל התורה, וכיון שבא לאויר העולם, בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה.

תמה ר' חיים שמאלביץ מה הטעם שזוכה העובר לכל זה, הרי עדין לא עשה שום מעשה טוב. אלא שמאן מבואר שזהו מצבו הטבעי של האדם, שכיון שנשמתו היא חלק אלוה-ה ממעל, מן הדין הוא שיהא הכל מזומן לפניו, וידע את כל התורה, ולא יהא מוטל עליו אפילו טורח כל שהוא. ואף שמצד מצבו הטבעי כן הוא, מ"מ אמרו חז"ל שבשעת לידתו בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו ממנו את כל התורה כולה. וצריך להתבונן בטעם הדבר ומה התכלית בזה. ונראה שהיסוד הוא, **שצריך האדם להשיג הכל מעצמו**, ואף שמצד בריאתו יש לו לידע את כל התורה, ומ"מ משכחין אותה ממנו כדי שישגיג לידעת התורה ע"י יגיעתו ועמלו.

19-22 – לכאורה מדוע? אם מצד בריאת האדם היה ראוי שהכל יהיה מזומן לפניו, מדוע לא להשאיר כך את המציאות? את השאלה הזו שאל רבי שמעון בן אלעזר רק בצורה יותר בוטה. הרי במציאות אנו רואים שבע"ח כלל לא לומדים מקצוע, ואפילו הכי הם מתפרנסים שלא בצער, הכל מזומן לפניהם ואינם צריכים לעמול, לעומתם, אנחנו בני האדם, עומלים ומשקיעים עשרות שנים בלימודים ואפילו הכי עול הפרנסה רובץ עלינו ועוד שכל הבע"ח לא נבראו אלא כדי לשמש את האדם ואנחנו נבראו לשמש את בוראנו ואם כן אינו דין שנתפרנס שלא בצער? והתשובה, שאנחנו בני האדם הרענו את מעשינו וכתוצאה מזה קפחנו את פרנסתנו. אך היא גופא קשיא, כיצד יתכן שאנחנו בני האדם שכל העולם לא נברא אלא בשבילנו, מרעים את מעשינו ובע"ח עושים את המוטל עליהם מבלי לסטות ימין ושמאל? והתשובה ידועה שאנו בעלי בחירה והם לא ואצל בעלי בחירה, כדי לבחור בטוב צריך להיות מחובר לטוב והחיבור הוא על ידי עמל כי מה שמשיגים בקלות הולך בקלות ומה שמזיעים עליו מתחברים אליו. נביא לכך דוגמא אחת. מיכה יוצא עם בני"מ מצרים, שם בכיס ע"ז, רואה בעיניו את עשרת המכות, רואה איך הים נקרע וכל זה לא מספיק כדי שיזרוק את הע"ז מהכיס. כיצד יתכן? עונה ר' חיים שמאלביץ , שבהכרה כשלעצמה לא תשתנה מאומה מהותו ופנימיותו של האדם, כי הכרה שלא באה לאדם ע"י עמל ויגיעה, לא תתן ולא תוסיף לאדם, והוא נשאר כשהיה – עבודה זרה עמו. וכפי שביארנו שכדי לבחור בטוב ולהתעלות צריך לעמול ואם לא עומלים יורדים!

ביטוי לחיבור היא שמחה וכך מסביר ר' אליהו לאפיאן את הפסוק "הזורעים בדמעה ברינה יקצרו". ניתן לחשוב שבפסוק זה יש הבטחה שמי שיזרע בדמעה יקצור ברינה, אך לא ולא! אין כאן שום הבטחה אלא תנאי! הדמעות הם הגשם! והם אלו המצמיחים את היבול, כי רק על ידי דמעה ויגיעה, זוכים לרנה ושמחה אמיתית, והשמחה מביאה אותנו לבחור בטוב!

5. ספרי קומיקס – בדור שלנו ילדים מאד מתקשים בקריאה, מדוע? משום שבעבר בזמן הפנוי אחד העיסוקים הרציניים היה קריאת ספרים, היום יושבים מול המסך ומקבלים הכל בכפית, הילד לא עומל, לא מתרגל וכתוצאה מזה גם לא יודע לקרוא כמו שצריך ועל שגיאות כתיב אין מה לדבר. נעזוב את המסך, נניח שהתגברנו על המכשול הזה, הילד יושב לקרוא, איזה ספר הוא לוקח? קומיקס. תעשו נסיון ותראו שהילד מבין את העלילה מבלי להתאמץ לקרוא את הכיתוב שמופיע בתוך העננים. למה לא לתת לילד לדמיין בעצמו? למה לגרום לו לקרוא מילה כן ומילה לא, מה הבעיה בספרים בהם הילד צריך להתאמץ יותר? בסופו של דבר זה רק יועיל לו ויטיב עמו. נחזור לשורש הבעיה, הילדים שלנו הם רכים מאד. בגילאים נמוכים כמעט ולא ניתן לראות את הקלקולים שיופיעו בבגרות. אנו כהורים צריכים להיזהר מלפתח אצל ילדינו את הבטלה ולחיות באשליה שהכל יהיה בסדר.

14-16 – בן סורר ומורה נידון על שם סופו, ימות זכאי ואל ימות חייב. בגמרא הקשה ר' יוסי הגלילי וכי מפני שאכל תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין אמרה תורה יצא לבית דין להיסקל? אלא שהתורה ירדה לסוף דעתו שעומד על פרשת דרכים ומלסטם את הבריות. הקשה ר' אהרן קוטלר את קושיית הראשונים, מדוע עונשו של בן סורר ומורה (סקילה) חמור מעונשו של הרוצח בפועל (סייף)? ומתרץ שרוצח, יתכן ומדובר במקרה פרטי, אך האדם במהותו אינו רוצח, מה שאין כן אצל בן סורר ומורה, כיון שהגיע לאן שהגיע מחמת ההרגלים הרעים שלו, הרציחה היא במהותו שלו ולא מקרה חד פעמי ומשום כך עונשו חמור יותר. ומכאן נלמד יסוד גדול בחינוך שכאשר אנו ההורים מאפשרים לילדים לנהוג בהרגלים רעים, על אף שלעת עתה איננו יכולים לראות את הקלקולים מכל מקום אנו גורמים לכך שהם יפתחו הרגלים לא טובים שתוצאותיהם הקשות יבואו לידי ביטוי בגילאים גדולים יותר.

נתבונן במדרש וממנו נוכל לראות את מחיר ההתעלמות והחוסר אכפתיות. במדרש מסופר על איש אחד שהיה עומד בבית הכנסת ובנו עמו. בזמן שכולם היו עונים לחזן אמר, הבן היה אומר דברים של תפלות. הציבור ניסו להסב את תשומת הלב של האבא לשטויות שהילד שלו עושה, אך האבא השיב להם עזבו אותו הוא תינוק, תנו לו לשחק, המקרה חזר על עצמו כמה פעמים והמדרש מסיים בסוף טראגי – "ולא יצאה אותה השנה עד שמת אותו האיש ומתה אשתו ומת בנו ובן בנו ויצאו ט"ו נפשות מתוך ביתו ולא נשתיר לו אלא זוג אחד של בני אדם אחד חיגר וסומא ואחד שוטה ורשע. בקיצור מחיר ההתעלמות וה"שיחורור" היה כבד מאד!!

עשו רואה סיר שבתוכו יש משהו אדום, אין לו מושג מה יש שם, אילו היה יודע שיש שם מרק עדשים מן הסתם היה אומר "הלעיטני נא מן המרק עדשים הזה", האמירה "מן האדום האדום הזה" מגלה שהוא פשוט לא ידע מה יש שם ולכן "קרא שמו אדום", כי מהותו של הבטלן שהוא לא מברר, האמת לא מעניינת אותו, אם זה נראה טוב קדימה, הולכים על זה, ואם בסוף התברר שכל הסיר הזה הוא מיכל של טמבור שיש בו צבע אדום? אז לא נורא, בפעם הבאה יהיה מרק. כך הם חיינו של הבטלן ועל שם זה נקרא עשו אדום!

28-29 – לעומת עשו, יעקב בדיוק ההפך. יעקב נאבק עם המלאך, מנצח ושואל את המלאך מה שמו, המלאך כנראה היה יהודי טוב ועונה ליעקב בשאלה: "למה זה תשאל לשמי". ר' חיים שמואלביץ מבאר ששאלת המלאך אינה כלל שאלה אלא תשובה. שם מבטא מהות. כשיעקב מבקש לדעת את שמו של המלאך הוא מבקש לדעת את מהותו וכוחותיו. המלאך עונה ליעקב שכל מהותו היא "למה זה תשאל לשמי", דהיינו שמהותו היא לסמא את עיני האדם **שלא יחקור אחריו ולא ישאל**, וע"י כן יש בכוחו להכשיל בני אדם, כי ברגע שיחקרו וישאלו אחריו יאבד היצה"ר את כל כוחו להכשיל בני אדם.

אנחנו כהורים צריכים להתבונן מה טוב לילדינו ומה מזיק להם. לצערנו רעש של ילדים מציק לנו באוזניים, תלונות של ילדים מעצבנות אותנו ובלחיצת כפתור קטנה אפשר לסדר את כל העניינים. מושיבים את הילד ליד הפלאפון או המחשב "ויעמוד הים מזעפו". האם אנו מתבוננים מה ההשלכות של המעשה הזה בעוד כמה שנים? התשובה היא חד משמעית, לא! איך אני יודע? כי אם היינו מתבוננים לא היינו עושים את זה! זה משחית ומגדל את הפרחים שלנו בצורה עקומה. אנו כהורים חייבים לדבוק בדרכו של יעקב ולהתבונן, לחקור ולברר מה נכון ומה לא נכון ולפעול בהתאם למסקנות.

חברים יקרים!

הבטלה היא רעה חולה המביאה לתוצאות נוראיות. הבטלה בתחילת דרכה אינה נראית מזיקה, אבל בתוכה היא טומנת הרס רב. אם אצל המבוגרים אנו רואים את התוצאות באופן מידי, אצל הילדים התוצאות הכואבות מגיעות אחרי שנים רבות ואז כבר הדרך לתקן קשה מאד. אנו כיהודים צריכים לדאוג לעצמנו לעמול קשה ולהתעסק בעשייה חיובית שמביאה להתעלות רוחנית ולא פחות חשוב לקחת אחריות ולנתב גם את ילדינו לעמול וללכת בכיוונים נכונים של עשייה ולמידה וכך להצילם מהבטלה ולמנוע הרס עתידי.

עיקר הבטלה מקורה בחוסר רצון לברר את מהות החיים, לאדם נוח להתעסק עם מה שזמין והוא אינו טורח לבדוק ולחקור מהו רצון ה'. שנזכה להדבק בדרכו של יעקב אבינו, להיות תמיד בעמדת ברור והתקדמות וכך להינצל מהבטלה הנוראית ולרצות לעמול ולהתעלות בקודש! שבת שלום!!

23-25 – על פי יסוד זה ניתן לבאר את התנהלותו של עשו. הגמרא אומרת שבאותו יום שנפטר אברהם עבר עשו על חמש עבירות חמורות, אחת מן העבירות כפירה בעיקר. הקשה ר' אהרן קוטלר, כיצד יתכן שעשו התחנך אצל האבות, ראה שכל הנהגתם היא מעל הטבע, חווה בביתו ניסים גלויים וכל זה לא הספיק לו כדי שלא יכפור בעיקר.

והתשובה שעשו לא עמל על כל ההשגות שהשיג בבית אביו יצחק. הגמרא מדייקת שכפר בעיקר מהפסוק "למה זה לי בכורה". משמעות המילה "זה" בתנ"ך היא ראיית הדבר בחוש וכוונת חז"ל לומר שעשו לא מתרגש מה"זה" כלומר מהאמת המוחשית וכפי שביארנו הסיבה שהוא אינו מתרגש, ואין אמת זו משפיעה עליו, משום שהוא לא עמל עליה וכתוצאה מכך לא היה מחובר עליה, עשו היה מחובר לתאוות ומשום כך גם בחר ללכת אחריהם. זו הסיבה שעשו בז לבכורה ו"העריך" את הנזיד עדשים, הבכורה היא עניין של רוחניות ונזיד עדשים הוא עניין של חומריות, עשו היה מחובר היטב לחומר ולא מחובר כלל לרוח ולכן כאשר עומדות לפניו שתי ברירות, מיד הוא יבחר בבכורה אליה הוא מחובר - נזיד עדשים! ההבדל בין חומריות לבין רוחניות שלחומריות האדם מחובר מיד בצאתו מן הרחם, כדי להיות מחובר לתאוות לא צריך לעבוד, גוף האדם נמשך אליהם באופן טבעי, לעומת זאת מהרוח הוא סולד וכדי להיות רוחני, כלומר עובד אלוקים, צריך לעבוד קשה! משום כך כאשר האדם עומד בטל, אוטומטית הוא יורד מטה מטה, בדיוק כשם שנזרוק עלה לנחל זורם, הוא לא ישאר לעמוד במקום אלא יסחף בזרם, כך אדם בטל שלא עומל להתעלות ולהתקדם נסחף בזרם והזרם הוא תמיד לכיוון התאוות החומריות. מי שרוצה לא להיסחף צריך להתאמץ ולחתור חזק. כפי שפתחנו את השיעור, עשו אוהב בטלה ויעקב אוהב עבודה, משום כך יעקב חפץ בבכורה. חפצו של יעקב בבכורה אינו מחמת שהוא רוצה לקבל פי שניים, אלא משום שהוא חפץ לעבוד וכפי שפירש רש"י שהעבודה בבכורת, בדיוק מאותה סיבה עשו בז לבכורה ורצה נזיד עדשים. הבטלן הזה אפילו כף לא הלך לקחת מהמטבח ואפילו לא הזיז את הידיים כדי לקחת את הקערה, כל מה שעשה היה לפתוח פה גדול גדול ולחכות שיעקב ישפוך לו את כל תכולת הסיר לתוך הקיבה הגדולה שלו – "הלעיטני מן האדום האדום הזה". ובאמת אם נדייק במילה "הלעיטני" נבין שאפילו לבלוע לא היה לו כח, הוא ביקש מיעקב שידחוף לו את המרק וגם ידחוס אותו לכיוון הקיבה. לא להאמין כמה הבטלן הזה ברח מכל מאמץ הכי קטן!!

שורש הבטלות – חוסר רצון לברר את האמת

26-27 – בברית קרא יצחק לבנו עשו, אך לאחר כמה שנים נוסף לו עוד שם – 'אדום' ומסבירה התורה שנקרא כך על שם מה שאמר "הלעיטני נא מן האדם האדם הזה". תמה הרב גלינסקי, הרי באותו יום עבר חמש עבירות והיו יכולים לקרוא לו 'עברין', ואם לא עברין לפחות שיקראו לו "מלעט", אבל מכל השמות בחרו לקרוא לו על שם הצבע של המרק? והתשובה היא שהעבירות והרצון שילעיטו אותו הם התוצאות והמרק האדום הוא הסיבה, ונבאר: הבטלן הוא אדם שמתעצל להתבונן על מהות החיים, המהות לא מעניינת אותו, כל רצונותיו זה למלא את תאוותיו.

